

هیچ چیزی در این عالم نیست مگر آن که ریشه‌ای در عالم بالاتر دارد

حجت الاسلام یزدان پناه، استاد فلسفه و عرفان اسلامی در برنامه سوره گفت: هیچ چیزی در این عالم نیست مگر آن که ریشه‌ای در عالم بالاتر دارد. مثلاً خداوند می‌فرماید ما آهن را از آسمان نازل کردیم.

حجت الاسلام یزدان پناه، استاد فلسفه و عرفان اسلامی در برنامه سوره گفت: هیچ چیزی در این عالم نیست مگر آن که ریشه‌ای در عالم بالاتر دارد. مثلاً خداوند می‌فرماید ما آهن را از آسمان نازل کردیم.

به گزارش خبرگزاری مهر، حجت الاسلام سید یدالله یزدان پناه شب گذشته ۱۲ اردیبهشت ماه در هشتمین قسمت از ویژه برنامه «سوره» گفت: مقام ذات خداوند را احدی نمی‌تواند دست پیدا کند فقط به صورت اجمالی می‌دانیم که ذاتی هست. در درجه بعد غیب اختصاصی حضرت حق است که انبیا و ائمه به آن دست پیدا می‌کنند. در آیاتی از سوره بقره که به جایگاه خلافت انسان اشاره می‌کند صحبت از علم اسماء می‌شود. انسان قدرت داشتن این اسماء را دارد.

استاد فلسفه و عرفان اسلامی افزود: در آیات بعد مشخص می‌شود که ملائکه به این اسماء علم ندارند و خداوند به انسان می‌گوید به آن‌ها خبر بده. حتی تعبیر تعلیم را به کار نمی‌برد تعبیر خبر را به کار می‌برد که پائین‌تر از تعلیم است. کسی می‌تواند مقام خلافت خداوند را داشته باشد که این اسماء را بداند که این مرحله غیب غیب است. اسماء، واسطه حضرت حق هستند.

وی ادامه داد: آنچه که بالاتر از عالم ماده است از یک جهت ملکوت است. ملکوت کل شیء یعنی ملکوت اشیا است. هیچ چیزی در این عالم نیست مگر آن که ریشه‌ای در عالم بالاتر دارد. مثلاً خداوند درجایی می‌فرماید ما آهن را از آسمان نازل کردیم. خزینه اصلی عالم اسماء است که ملکوت اصلی است. ملکوت بر همه ملک و سیطره و هیمنه دارد.

در ادامه هشتمین قسمت از ویژه برنامه «سوره»، گفتگوی مسعود دیانی با محمد ناصرزاده و محمدسعید بهمن پور در خصوص «قرآن و آثار سینمایی و تلویزیونی» پخش شد.

محمدسعید بهمن پور در این گفتگو گفت: یکی از بزرگ‌ترین نعمت‌های خداوند به ما قوه مخیله است. هر کاری که می‌خواهیم انجام دهیم ابتدا خیال آن را می‌کنیم. قوه خیال در هنر خیلی مهم است و برای استفاده از قرآن در هنر باید از این قوه استفاده کنیم. گاهی ما داستان‌های قرآنی را به سادگی بیان می‌کنیم و گاهی نیز عمق آن را بیان می‌کنیم.

این کارشناس دین و سینما افزود: امام صادق (ع) می‌فرمایند: قرآن بر ۴ سطح نازل شده است. سطح اول عبارات آن است که برای عوام است. در ذیل این عبارات اشاراتی وجود دارد که برای افراد عمیق‌تر و خواص است. در ذیل این اشارات نیز لطایفی است که برای اولیاست و در ذیل آن حقایقی وجود دارد که برای انبیاست. باید بتوانیم به آثارمان عمق ببخشیم تا همه مخاطبین در هر سطحی که هستند از آن استفاده کنند.

وی سپس گفت: بیان تاریخ نمی‌تواند بدون ایجاد یک خط داستانی باشد. معجزه قرآن هنر آن است. چالش قرآن با دیگران این است که اگر می‌توانید هنری مثل من بیاورید. باید سطح توقع مان از آثار هنری که درباره قرآن تولید می‌شود را بالا ببریم و در همان سطحی که قرآن دارد از آن‌ها انتظار داشته باشیم. قرآن مبتنی بر معرفت تداعی معانی است. نباید صرفاً داستان‌های قرآنی را بیان کنیم بلکه باید بتوانیم آیات و نشانه‌هایی که در آن هست را منتقل کنیم.

محمد ناصرزاده گفت: در میان قصه‌های قرآنی می‌توانیم مانند یک باغبان فرم دهی انجام دهیم اما این قصه‌ها یک درون‌مایه‌ای دارند و باید آن را حفظ کنیم. امروز در دوره‌ای قرار داریم که مردم آثار تصویری بسیار زیادی نگاه می‌کنند. سریال دینی هم خیلی ساخته می‌شود. در این یکی دو سال گذشته در مورد ادیان مختلف سریال‌های زیادی ساخته شده است. در ساخت این سریال‌ها فردی نقش creator را دارد که داستان و مضمون دینی را پروبال می‌دهد و درواقع برای دکمه‌کتن می‌دوزد.

این پژوهش‌گر افزود: قصص قرآنی حجم کمی دارند و ما قصه طولانی نداریم. وقتی یک اثر هنری خلق می‌شود که زیباست، خداوند در آن وجود دارد. اگر نخواهیم مثل یک معمار عمل کنیم و ما به آن چیزی اضافه کنیم بلکه ما به فضای آن قصه قرآنی برویم حتماً اثر زیبایی تولید خواهیم کرد. هر داستانی یک اتمسفری دارد که بدون درک آن اتمسفر نمی‌تواند.

توان آن را منتقل کرد و نمی توان با لغت ها و شعار این مسئله را جبران کرد.

در این برنامه همچنین یوسفعلی میرشکاک به خوانش بخشی از تفسیر «روض الجنان و روح الجنان» پرداخت.

بررسی کارنامه قرآن پژوهی هاشمی رفسنجانی

بررسی کارنامه قرآن پژوهی اکبر هاشمی رفسنجانی نیز بخش دیگری از هشتمین قسمت برنامه «سوره» بود. در این گزارش آمده است: اکبر هاشمی رفسنجانی در ۱۴ سالگی وارد حوزه علمیه قم شد و به تحصیل علوم دینی پرداخت. برخی از اساتید وی در فقه و اصول فقه عبارت اند از سید حسین بروجردی، مرجع اعلای شیعیان، و همچنین فقها و مراجعی از جمله سید محمدرضا گلپایگانی، سید محمدکاظم شریعتمداری، سید محمد محقق داماد، مرتضی حائری یزدی و سید شهاب الدین مرعشی نجفی. هاشمی در جلسات درسی فلسفه و تفسیر قرآن سید محمدحسین طباطبایی، میرزاابوالفضل زاهدی و حسینعلی منتظری نیز شرکت می کرد.

کوشش های قرآنی هاشمی رفسنجانی با مبارزات سیاسی وی گره خورده است؛ چنانکه بیش از نیمی از قرآن کریم را در دوره های متوالی حضورش در زندان به حافظه خود سپرد و در آخرین دوره حضور در زندان که از سال ۱۳۵۴ تا ۱۳۵۷ به طول انجامید، از محفوظات خود برای آغاز نگارش تفسیر قرآن بهره برد. در همین روزها چهره های مبارزی از جمله سید محمود طالقانی، حسینعلی منتظری، محمدرضا مهدوی کنی، حسن لاهوتی و مهدی کروبی نیز در زندان اوین به سر می بردند.

هاشمی رفسنجانی در پی تألیف اثری به مثابه کلید راه یابی به مفاهیم قرآن بود؛ تلاشی که نتایج آن را تا حدودی در آثار قرآن پژوهانی از جمله ژول لایوم در کتاب تفصیل الآیات، محمد فؤاد عبدالباقی در کتاب المعجم المفهرس لألفاظ القرآن الکریم و گوستاو فلوگل در نجوم الفرقان فی اطراف القرآن مشاهده می کرد. اما کوشش های مذکور را چندان کافی و کامل نمی دانست. در روزهای اولیه آغاز کار خود در زندان، حتی نسخه ای از قرآن کریم را هم در اختیار نداشت، اما به تدریج به قرآن کریم و کتاب های تفسیری مجمع البیان و تفسیر المیزان دست یافت تا با اتکا به این تفاسیر، مفاهیم آیات مختلف قرآن کریم را به طور خلاصه و روشن استخراج کرده و یادداشت برداری کند. نتیجه کار در ۲۲ دفتر و حدود ۳۲ هزار فیش اولیه در زندان آماده شد و بخش اعظمی از آن با همکاری همسر وی به خارج از زندان اوین انتقال یافت.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به دلیل مسئولیت های فراوان هاشمی رفسنجانی در شورای انقلاب، حزب جمهوری اسلامی و مجلس شورای اسلامی، فیش های به دست آمده ابتدا به سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی، سپس به حزب جمهوری اسلامی و سرانجام به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم ارجاع داده شد تا کار تدوین اثری با عنوان «کلید قرآن» با اتکا به یک گروه پژوهشی سامان پذیرد. مرکز فرهنگ و معارف قرآن دفتر تبلیغات، در راستای انجام همین امر در سال ۱۳۶۶ تأسیس شد و ده ها تن از چهره های قرآن پژوه حوزه علمیه قم و مشهد، با اتکا به آثار تفسیری و روایی شیعه و اهل سنت، در پژوهش و تحقیق برای تألیف و آماده سازی پنج اثر سهیم شدند؛ تفسیر راهنما، فرهنگ قرآن، بانک اطلاعات معارف قرآن، دائرة المعارف قرآن و تفسیر موضوعی قرآن کریم.

در تفسیر راهنما که تفسیری ترتیبی و تقطیعی است و اولین جلد آن در سال ۱۳۷۱ انتشار یافت، پس از ترجمه ساده، مفاهیم و موضوعات مرتبط با هر آیه به طور مستقل ذکر شده و مفاهیم برگرفته از روایات نیز جمع آوری شده است. جلد ۲۱ و نهایی تفسیر راهنما در سال ۱۳۸۶ انتشار یافت و در این میان هشت جلد ابتدایی با تغییرات و بازنگری هایی به چاپ رسید. این تفسیر، اثر برگزیده کتاب سال جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۷۲ و کتاب برگزیده دومین همایش کتاب سال حوزه بوده است.

اثر دیگر هاشمی رفسنجانی و همکاران او در دفتر تبلیغات حوزه، فرهنگ قرآن، با عنوان فرعی کلید راهیابی به موضوعات و مفاهیم قرآن کریم است که جلد اول آن در سال ۱۳۷۹ به چاپ رسید و جلد سی و سوم در سال ۱۳۸۹ انتشار یافت. فرهنگ قرآن با اتکا به کلیدواژه های استخراج شده از تفسیر راهنما، معاجم قرآن کریم و همچنین تفاسیر شیعه و اهل سنت، به جمع آوری و تدوین همه کلیدواژه های قرآن کریم پرداخته و علاوه بر معنای لفظی و اصطلاحی هر کلمه، کاربردها و مفاهیم مرتبط با آن را در قرآن کریم ذکر و دسته بندی کرده است. اثر تفسیری فرهنگ قرآن علاوه بر کسب عنوان کتاب برگزیده همایش کتاب سال جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۰ و کتاب سال حوزه در سال ۱۳۸۴، به عنوان پژوهش برتر دبیرخانه دین پژوهان کشور در سال ۱۳۸۰ نیز شناخته شده است. چنان که اکبر هاشمی رفسنجانی و دیگر مؤلفان تفسیر راهنما و فرهنگ قرآن گفته اند، این دو اثر قرآنی مقدمه تألیف تفسیر موضوعی قرآن

کریم اند.

جعفر سبحانی، متکلم و مفسر معاصر، تفسیر راهنما را از حیث توجه به مسائل اجتماعی، تداوم تفسیر المیزان علامه طباطبایی دانسته است. با این حال یکی از نقدهای جدی وارد شده بر تفسیر راهنما، عدم توجه به مفاهیمی است که از توالی چند آیه به دست می آید؛ چرا که این تفسیر چنانکه گفته شد تنها به هر آیه به طور مستقل نظر دارد. از همین منظر، تفسیر راهنما به روابطی از جمله آیات عام و خاص، مطلق و مقید و همچنین ناسخ و منسوخ توجهی ندارد. علاوه بر این گرچه اسامی منابع تفسیری استفاده شده در ابتدای کتاب آمده است، اما در متن تفسیر راهنما استناد کافی به منابع دیده نمی شود.

برنامه تلویزیونی «سوره» که به موضوع قرآن اختصاص دارد، در شب های ماه مبارک رمضان هر شب ساعت ۲۲:۴۵ دقیقه از شبکه چهار سیما پخش می شود. تکرار این برنامه نیز ساعت ۱۷ می باشد.